

Maarten van Rossem

‘Na de scheiding van mijn ouders dacht ik: dit is een zegen, de ruzies waren verdwenen’

Eind september hield hij bij de uitreiking van de Gouden Kalveren op het Nederlands Film Festival een toespraak ter herinnering aan zijn tien jaar geleden vermoorde vriend Theo van Gogh. Nederlands bekendste historicus en Amerika-deskundige Maarten van Rossem is een graag geziene en soms verguisde gast in tv-programma's vanwege zijn eigenzinnige, cynische en zwartgallige mening, die hij niet onder stoelen of banken steekt. Over zijn jeugd doet hij net zo min ingewikkeld: een liefdevolle band met zijn ouders was er niet.

Mijn ouders had ik nog van alles willen vragen. Ach, dat kan altijd nog, dacht ik. Totdat mijn vader overleed en mijn moeder dementeerde. Ze kon me niet meer vertellen of mijn ouders elkaar op de Delftse tennisclub hadden ontmoet. Ze wist het niet meer. Als dit verhaal écht waar is, is het zo ironisch in een familie als de onze. Met dit soort poppenkast hebben we niets. Van mijn opa, een fanatiek sportman, moest ik als tiener op hockey. Werkelijk, een van de dieptepunten uit mijn leven. Hockey is een activiteit van zo'n hemeltergende stompzinnigheid. 'Als ik hiermee door moet gaan, loop ik weg', riep ik na een jaar. Ik mocht stoppen. Mijn ouders stimuleerden eigenlijk niets. Ze hadden het druk met zichzelf en toonden niet zo heel veel interesse in ons. Wat ik ging studeren, interesseerde mijn ouders later ook geen zier, mijn voogd bemoeide zich ermee. Geschiedenis vond hij voor zwakkelingen, het werd farmacie. Na een jaar switchte ik alsnog naar geschiedenis."

NOG STEEDS EEN HEKEL AAN RUZIE

"Mijn vader werkte als entomoloog voor de plantenziektekundige dienst in Wageningen; mijn moeder zorgde de eerste jaren voor mij, mijn jongere zus en broer. Pas na de scheiding ging ze werken. In de vroege zomer van '59 kwam ik uit school en vertelde mijn moeder dat mijn ouders uit elkaar gingen. Na twee maanden dacht ik: dit is een zegen. De ruzies waren verdwenen. Altijd moest ik peilen hoe de stemming in huis was. Soms hoorde ik ze na een wandelingetje al op de hoek van de straat bakkeleien. Ik vond dat niet leuk. Maak gewoon geen ruzie met je partner als de kinderen in de nabijheid zijn. Nog steeds heb ik een ontzettende takkehekel aan ruzie. Echtparen bakkeleien vaak om niets. Je kunt het ook psychologisch beredeneren en zeggen dat dit nu juist het nut van een relatie is: lulligheden op elkaar afreageren zonder dat er al te grote ongelukken gebeuren. Tot fysiek geweld

Kleine Maarten (r) met zijn moeder, zusje Mary en broertje Vincent.

is het tussen mijn ouders ook nooit gekomen. Ik heb me voorgenomen nooit te gaan scheiden. Een scheiding loopt als een scheur in een aardkorst door een familie heen. Het is niet iets waarvan je na drie jaar zegt: 'Mwah... we zitten er niet mee.' Ondanks de opluchting die ik toen voelde. Kinderen komen in een loyaliteitsconflict en mijn moeder is er nooit overheen gekomen. Tot haar dood was mijn vader onderwerp van gesprek."

SCHEIDING ALS NEDERLAAG

"Ik had een onaangename moeder. Niets dan goeds over de doden, maar ze mepte er lustig op los, was strak en streng. Ik denk dat ze zich ongelukkig voelde. Mijn vader was vaak afwezig door zijn werk en trok zich terug in zijn atelier om te schilderen. De scheiding heeft ze altijd als een nederlaag gezien: mijn vader verliet haar voor een jongere vrouw met wie hij nog drie kinderen kreeg. Ik zie ze eens per jaar. Wees boos, treur om een scheiding, maar zet er in godsnaam een punt achter, zou ik tegen iedereen willen zeggen. Je verziekt je hele leven. Mijn moeder werd boos om van alles en nog wat ▶

'Het laatste wat ze hoorbaar tegen me zei, was: 'Rotzak''

en dan werd ik op school ook nog eens gepest. Dat pesten was echt niet leuk, maar het domineerde mijn leven niet. Op een rustige wijze deed ik waar ik zelf zin in had zonder dat de rest van de wereld iets in de gaten had. Achteraf heb ik wel eens verbitterd tegen mijn moeder gezegd: 'Nu had je een kind zoals ik, werkelijk van een ongekende beleefdheid en oppassendheid; ik haalde niets dan hoge cijfers en eigenlijk interesseerde het je voor geen meter.' Mijn broer heeft een onbeschrijflijke hoeveelheid ellende veroorzaakt en kreeg wél aandacht.

Hij gebruikte drugs en wilde stoppen met de middelbare school en met een busje naar Marokko. Het voelde oneerlijk."

KEURIG AANGEKLEED OP VISITE

"De scheiding heb ik nooit als een schande ervaren, de buurt mischien wel. In de jaren 50 was alles een schande. Het is een zegen dat we van die jaren af zijn gekomen. De jaren 60 waren een bevrijding. Voor mij ook. Ik kwam wel uit een liberaal milieu, maar waar ik een enorme hekel aan had, was dat de boel opgeruimd moest worden als er visite kwam. Gingen wij op bezoek, dan moesten we ons keurig aankleden: jasje, stropdas en haren keurig in een scheiding. Misschien dat mijn slordige kledingstijl een infantiele reactie hierop is."

DE BAND VERBETERDE

"Regelmatig ging ik op bezoek bij mijn vader. Toen hij nog thuis woonde, sprak ik hem nauwelijks. Nu hadden we leuke gesprekken over politiek, dieren, evolutieer en filosofie. Eens zei hij dat hij verlangde naar roem. In een enorm vol stadion zou hij naar de middenstip lopen en een stormachtig applaus ontvangen. Langzaam verbeterde de band met mijn vader. Hij was apetrots toen ik cum laude afstudeerde, dat had ik nooit verwacht. Mijn moeder heeft bewust meegemaakt dat ik bekend werd. Ze vond dat leuk, maar het voelde niet als erkenning. Ik was er ook niet meer naar op zoek. Mijn moeder dementeerde en zag mij in de laatste jaren van haar leven voor mijn vader aan. Pijnlijk. Ze kon heel boos op me reageren. Het laatste wat ze hoorbaar tegen me zei, was 'Rotzak'.

Geen lolletje. Iedere week ging ik samen met mijn vrouw naar het verpleeghuis, dat ben je verplicht als kind. De hele week zag ik tegen die bezoeken op. Soms sliep ze als ik kwam. Ik zei haar dan gedag en was opgelucht als ze niet wakker werd en ging dan weer naar huis. Daarover voelde ik me weleens schuldig. Nee, ik heb geen wilsbeschikking opgesteld. Dat zou ik wel moeten doen, want op die manier wil ik echt niet oud worden. Ik schuif het van me af."

VRIJ KORT LONTJE

"Ik zie eigenschappen van mijn ouders terug in mezelf. Anders dan mensen denken, heb ik een vrij kort lontje. Ik ben zo ongeduldig als de pest, precies mijn moeder. Ik ben overdreven gevoelig voor gezagsuitoefening en heb het slome van mijn vader. Ik kan me enorm ergeren, somber en zwartgallig zijn. Van wie ik dat heb, weet ik niet. Volgens een psycholoog, die ik bezocht toen ik het gevoel had dat ik tussen mijn 30ste en 40ste volledig vastliep en wilde stoppen bij de universiteit, heb ik mijn depressieve inslag te danken aan een bombardement in september '44. Bijna was ik om het leven gekomen; de scherven hingen in de boom boven de kinderwagen waarin ik zat."

Moeder/vader

vader: Gerard van Rossem, entomoloog, overleden op 71-jarige leeftijd

- **moeder: Hubertha Gerarda Nolen, overleden op 91-jarige leeftijd**
- **kinderen: Maarten (70), Mary Sis (69), Vincent (64)**

Zoon

naam: Maarten van Rossem (70)

- **getrouwd met: Wyndelina Elbertha Helena (Winnie) Robijns (70), oud-hoofdredacteur Margriet**
- **kinderen: Niels (40), Ottolien (37)**
- **werkzaam als: historicus, commentator in diverse tv-programma's en jurylid van 'De Slimste Mens'. Heeft een eigen magazine 'Maarten!'. Hij was bijzonder hoogleraar Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht en ging in 2008 met pensioen.**

'IN DE MEDIA BEN IK MEZELF'

"Dat korte lontje kan ik op tv wel in bedwang houden. Ik laat me niet verleiden tot boosheid. Als je boos wordt, ga je af. Ik blijf discussiëren en druk me scherp uit. In de media ben ik mezelf, soms is dat welkom en soms helemaal niet. Mijn mening is niet welkom als situaties hoog oplopen zoals bij 9/11 of de Amerikaanse invasie in Irak. Zodra programmamakers zien dat ik de algemene mening niet deel, word ik afgevoerd.

Ondanks dat ik niet zo close met mijn ouders was, zitten ze wel in mijn hoofd. Ik weet wat mijn vader en moeder zouden zeggen in bepaalde situaties. Ze zijn aanwezig op alle mogelijke plekken en situaties. Ik herinner ze met een glimlach. Mijn jeugdfrustraties heb ik achter mij gelaten." ■